

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Maa- ja metsätalousministeriö

Turtola 22.2.2024

kirjaamo.mmm@gov.fi

orian.bondestam@mmm.fi

tapio.hakaste@mmm.fi

Tornionjoen kalastussäännön muutosehdotukset vuodelle 2024

Lausuntopyyntönnö 31.1.2024 VN/3510/2024-MMM-1

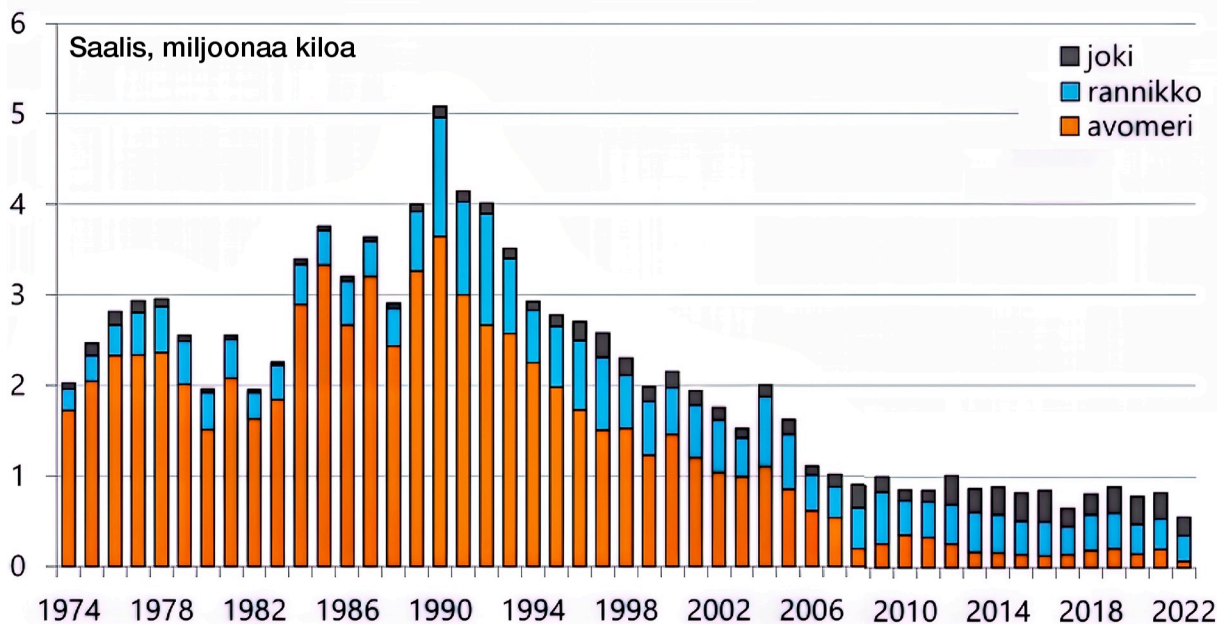
Tornionjoen lohien vaarantuneesta tilasta ovat kertoneet laihtuneet lohet ja vuosiluokkien lohien lähes täydellinen kato.

Tornionjoen lohikanta oli hyvässä kasvun tilassa ja jokeen nousseiden lohien määrä sadantuhannen tasolla. Pohjanlahden lohien kevätkalastuskielto ja lohikantojen hyvään kasvuntilaan johtaneet aikarajoitukset lopetettiin v. 2017. Suomen rannikkokalastus kohdistettiin luonnonlohien parhaaseen kutukantaan ja suuriin marjaslohiin. Dilemma on siinä, että lohikiintiöt asetetaan kappaleina, kun kalat myydään kiloina.

Vuonna 2022 aloitettu pääaltaan kalastuskielto, kaikkien aikojen laajin lohien kalastusrajoitus Itämerellä, olisi pitänyt tuoda huomattavasti enemmän lohia mereltä kotijokiinsa. Näin ei tapahtunut, koska lohta ei ole. Lohien tila on heikentynyt siinä määrin, että Kansainvälinen Merentutkimusneuvosto ICES asettaa nyt, aiemman kompromissiin pohjautuneen ohjeistuksen sijaan, jokikanta-kohtaiset kriteerit Itämeren merikalastuksen harjoittamiseen. Lohikiintiö on asetettu niin väärin, että Pohjanlahdelle asetettua lohikiintiötä (60.000) ei olisi saavutettu, vaikka mereltä ja joesta olisi kalastettu kaikki lohet.

ITÄMEREN KOKONAISSAALIS 1974-2022

ICES / Luke

Itämeren lohisaalis on enää vain kymmenesosa siitä, mitä se oli vuosituhattonen vaihteessa ja vain viisi prosenttia vuoden 1990 saaliista. ICES:in ja Luken laatima graafi kertoo, että lohien ulosmittaaminen merialueiden ammattikalastuksella olisi tullut lopettaa jo vuosia sitten. Huom. kuvaajaa vääristää osin jokikalastukseksi merkitty ammattimainen rannikkokalastus, jota harjoitetaan jokikalastuksena merialueella.

Varhainen kalastus on vaarantanut Tornionjoen lohien suuret emokalat.

Kattilakosken seurannassa viiden vuoden keskiarvoluku on ollut laskusuunnassa jo seitsemän vuotta. Viime kesänä havaittiin vain 20 000 lohta. Tutkijoiden asettamasta kutukantatavoitteesta (40.000) jäätiin alle puoleen. Pohjanlahden kiintiöstä Suomi ja Ruotsi saivat yhdessä vain puolet n. 30.000 lohta. Jokisaalis huomioiden lohi on niin heikossa tilassa, että kutukantatavoitetta olisi tuskin saavutettu, vaikkei mereltä tai joesta olisi kalastettu yhtään lohta. Varovaisuusperiaate huomioon ottaen Suomen ja Ruotsin on ehdottomasti syytä rajoittaa lohien kalastusta merkittävästi sekä merellä, että joella.

Ongelma on selkeästi merellinen, koska Tornionjoen poikastuotanto ei ole romahtanut. Lohitutkijoiden mukaan Lainionjoelle varhain vaeltava ikivanha alkuperäinen osakanta on erityisen arvokas. Lainion osakannan lohille on tyyppillistä, että ne lähtevät kutuvaellukselle vasta usean merivuoden jälkeen. Nämä suurikokoiset lohet vaeltavat alkukesällä. Tämä alkuperäinen osakanta voi olla erityisen arvokas lajin tulevaisuuden kannalta. On olemassa painavat perusteet sille, että varsinkin varhain vaeltavien suurten lohien kutuvaellusta turvataan merkittäväillä toimenpiteillä.

Ilmeistä on, että yli puolet Suomen kaupallisessa lohien kalastuksessa menetetystä lohien mätimunista menetetään ns. varhennetussa kalastuksessa. Joki-seura vaatii tämän v. 2017 aloitetun varhennetun rannikkokalastuksen välitöntä lopettamista. Esitämme rajajokisopimukseen sisältyvän merialueen lohien kalastuksen aloitusta siirrettäväksi kalastussäännön takarajalle 29.6. Mikäli

Ruotsi ei tähän suostu, niin Suomen tulee päättää tästä päivämäärästä kansallisesti kalastussäännön 11 §:n nojalla.

Jokiseura esittää Tornionjoen viehe- ja lippokalastuksen aloitusajankohdaksi **viikon 23 lauantaita klo 12.00 Suomen aikaa**. Tänä vuonna aloitus tapahtuisi 8.6., ensi vuonna 7.6.2025. Kalastuksen aloituksen myöhentäminen tukee varhain vaeltavaa Lainionjoen lohta ja olisi vastaus tutkijoiden toiveisiin vähentää meritaimenen joutumista saaliskalaksi. Tällainen aloitustapa nostaa lohen arvoa ja mahdollistaa erilaisten tapahtumien järjestämisen koko jokialueella. Myös kulkuverkkokalastuksen saaliita pitää kyetä rajoittamaan. Juhannusviikon kolmen vuorokauden pyynnin lyhentäminen tukisi suurten lohien suojelutavoitetta. Lohenkalastuksen keskeyttämistä niin meri kuin jokialueilla voidaan joutua harkitsemaan heinäkuun alussa. Kalastuksen mahdolliseksi keskeyttämiseksi kesken kalastuskauden tulee tehdä juridiset valmistelut.

Saalirajoitus kaikissa kalastustavoissa voisi olla tehokas sääntelytoimenpide. Kiintiöiden asettaminen ei kuitenkaan sisälly kalastussäännön 16 §:n repertuaariin, vaan edellyttäne muutoksia rajajokisopimukseen. Jokiseura ei kannata Ruotsin ehdotusta harjuksen ym. lajien pyynnin avaamisesta 15.9 jälkeen. Kalastusaikaa tulee paremminkin lyhentää kuin jatkaa. Emme kannata ehdotettua vapamäärän rajoittamista.

Määräyksiä kalastuslupien osalta tulisi miettiä kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon paikalliset asukkaat ja kalastusmatkailijat. Kalastuslupien rajoittamaton myynti pohjautuu aikaan, jolloin lohta ja lohenkalastajia oli huomattavasti vähemmän. Viehekalastuksen lupakäytäntöä pitäisi kehittää viehekalastuksen ruuhkaisuuden vähentämiseksi.

Spinnflugakalastusta on oikeampaa käsitellä valtioiden välillä erillisenä kysymyksenä, koska asian ympärillä vuosittain käytävä keskustelu ei ole pääosin sidoksissa kalakannan runsauteen (kalastussääntö 16 §).

Meritaimen ja vaellussiika

Meritaimenen suojelu liittyy keskeisesti siian verkkokalastukseen merellä. Meritaimen on ollut jo kymmenen vuotta rauhoitettuna Tornionjoessa. Nyt on korkea aika sellaisten yhteisten rajoitusten tekemiseen merialueen verkkokalastuksessa, jotka vaikuttavat sekä Tornionjoen vaellussiian, että meritaimenkantojen elpymiseen. Tutkimus suosittaa lohen kalastuspaineen vähentämistä merellä ja joen alajuoksulla taimenen sivusaalisriskin vähentämiseksi. Tämä suositus puoltaa osaltaan lohenkalastuksen myöhentämistä sekä merellä, että joella.

Suurin osa Pohjanlahdella kalastettavasta siista on peräisin istutuksista, ai-noastaan Tornionjoen vaellussiikakanta on nykyisellään luonnontuotannon varassa. Tornionjoen siialla on kaksi eri kutukantaa. Isommaksi kasvava kutukanta vaeltaa aina Saaristomerelle asti. Toinen kutukanta syönnöstää Perämeren alueella. Vaellussiian tulevaisuuden turvaamisen kannalta on erityisen

suuri tarve suojella viimeistä varsinaisesti jäljellä olevaa luonnonkantaa, Tornionjoen vaellussiikaa.

Kalastuksen rajoitustoimet on kohdistettu lähinnä jokikalastukseen. Tänä vuonna astuu voimaan verkkokalastuksessa Suomen puolella solmuvälin muutos 43 millimetristä 45 millimetriin. Sen vaikutukset lienevät lähinnä teoreettisia. Vaellussiian turvaamiseksi on perustettava Suomen ja Ruotsin tutkijoista ja kalastuksen asiantuntijista koostuva työryhmä suunnittelemaan toimenpiteitä vaellussiian pelastamiseksi.

Harjus

Biologisten selvitysten perusteella harjuskanta on taantunut selkeästi Muonionjoessa ja sen alapuolisessa Tornionjoessa. Harjusta saadaan lähinnä lohenpyynnin sivusaaliina. Selvitysten mukaan kalastusmatkailijat pyydystävät suurimman osan harjussaaliista. Monin paikoin harjusta ei saada saaliiksi enää lainkaan. Avain harjuskantojen vahvistamiseen löytyy lohen viehekalastuksesta. Väkäsettömien koukkujen käyttöä voisi suosia siellä missä harjusta yhä esiintyy. Onko nyt vihdoin aika tarkastella kalastuslupien rajoittamatonta myyntiä? Biologisen selvityksen 2023 s.58 mukaan paikallisilla toimenpiteillä on erittäin suuri merkitys, ja harjuksen kannan tila riippuu suuresti määrin paikallisten hoitotoimenpiteiden sisällöstä. Kalastussääntöön on syytä raivata tila paikallisille kalastuksen rajoituksille ja muille hoitotoimenpiteille. Lappeessa toteutettu harjuksen talvikalastuskielto on tästä hyvä esimerkki.

Tornio-Muoniojokiseura ry

Kalervo Aska pj.